

Eindrapport

FLORA- EN FAUNA INVENTARISATIE VAN DE NOORDELIJKE RONDWEG TE NOORDWIJKERHOUT

Adviesbureau

Mertens

Eindrapport

FLORA- EN FAUNA INVENTARISATIE VAN DE NOORDELIJKE RONDWEG TE NOORDWIJKERHOUT

rapportnummer 2016.2358b

november 2017

In opdracht van:
Rho Adviseurs voor leefruimte
Postbus 150
3000 AD ROTTERDAM

Adviesbureau Mertens B.V.
Bureau voor natuur, ruimtelijke
ordening en ecotoxicologie

Bezoekadres: Dr. Willem Dreeslaan 1 te Bennekom
Postadres: Postbus 367, 6700 AJ te Wageningen

T: 0317-428694
M: 06-29458456

E: info@adviesbureau-mertens.nl
I: www.adviesbureau-mertens.nl

© Adviesbureau Mertens BV, Wageningen, 2017.

Deze rapportage mag zonder schriftelijke toestemming vrij worden vermenigvuldigd. De verzamelde data zijn alleen te gebruiken voor het hier geschetste onderzoek en mogen niet voor andere doeleinden worden gebruikt.

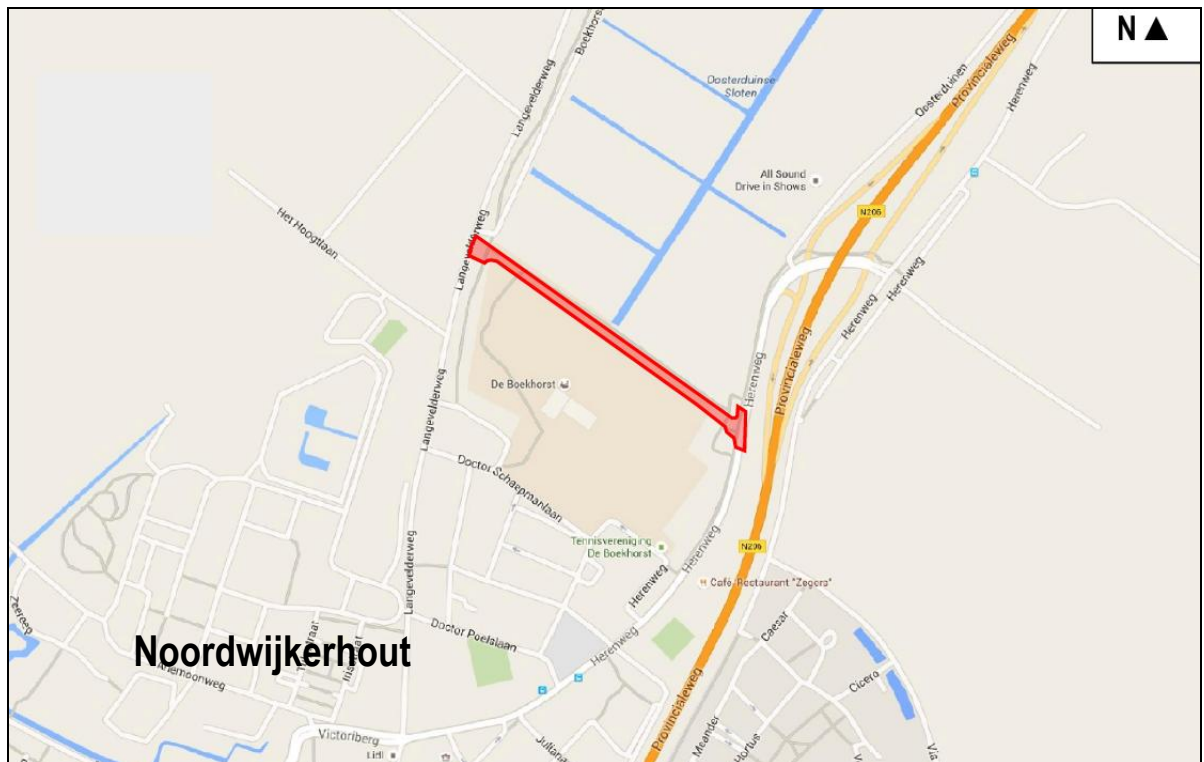
INHOUDSOPGAVE

1 INLEIDING	2
1.1 INLEIDING	2
1.2 HET PLANGEBIED	2
1.3 DE PLANNEN	2
1.4 VRAAGSTELLINGEN VAN HET ONDERZOEK	5
1.5 OPBOUW VAN DIT RAPPORT	5
2 BESCHERMDE PLANTEN- EN DIERSOORTEN.....	6
2.1 WET NATUURBESCHERMING	6
2.2 RODE LIJST.....	6
3 ECOLOGIE.....	7
3.1 PLANTEN	7
3.2 VLEERMUIZEN.....	7
3.3 BROEDVOGELS	8
3.4 AMFIBIEËN.....	8
4 METHODE.....	9
4.1 OMVANG ONDERZOEK	9
4.2 PLANTEN	9
4.3 VLEERMUIZEN.....	9
4.4 BROEDVOGELS	10
4.5 AMFIBIEËN.....	10
5 RESULTATEN	11
5.1 PLANTEN	11
5.2 VLEERMUIZEN.....	11
5.3 BROEDVOGELS	12
5.4 AMFIBIEËN.....	12
6 CONCLUSIES	13
GERAADPLEEGDE LITERATUUR.....	14
BIJLAGE 1. BEGRIPPEN	16
BIJLAGE 2. ONDERZOEKS OMSTANDIGHEDEN.....	18

1 INLEIDING

1.1 Inleiding

Er zijn plannen voor de realisatie van een rondweg (zie figuur 1 voor de ligging) voor ander andere de verkeersafwikkeling van het Bavoterrein ten noordwesten van Noordwijkerhout. De aanwezigheid van beschermde soorten vormt een te onderzoeken aspect, omdat met de plannen effecten kunnen gaan ontstaan op planten- en diersoorten die beschermd zijn. Op grond hiervan is in 2016 een verkennend veldonderzoek uitgevoerd. Uit dit onderzoek blijkt dat de aanwezigheid en negatieve effecten op planten (grote keverorchis en vogelmelk), amfibieën (rugstreeppad), vleermuizen (foerageer- en vlieggebied) en vermeldenswaardige vogels (waaronder de vogels met vaste rust- en verblijfplaatsen; ransuil, sperwer en kerkuil) niet kunnen worden uitgesloten. Op grond hiervan heeft Rho adviseurs voor leefruimte te Rotterdam aan Adviesbureau Mertens B.V. uit Wageningen gevraagd om een veldonderzoek uit te voeren naar de aanwezigheid van wettelijk beschermde soorten en om bij de eventuele aanwezigheid hiervan, aan te geven hoe hiermee dient te worden omgegaan. In dit rapport worden de resultaten van dit onderzoek gepresenteerd.

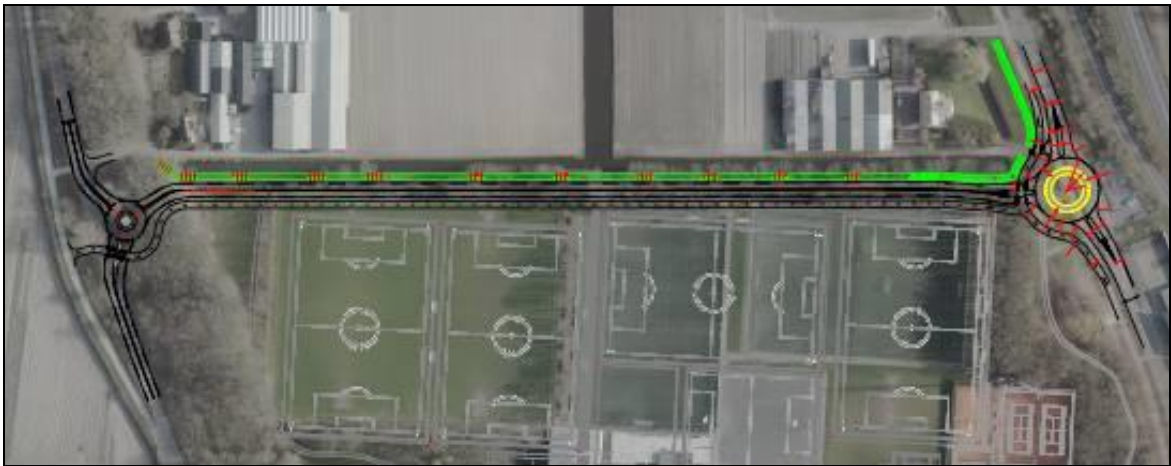
Figuur 1. Globale ligging van de noordelijke rondweg te Noordwijkerhout.

1.2 Het plangebied

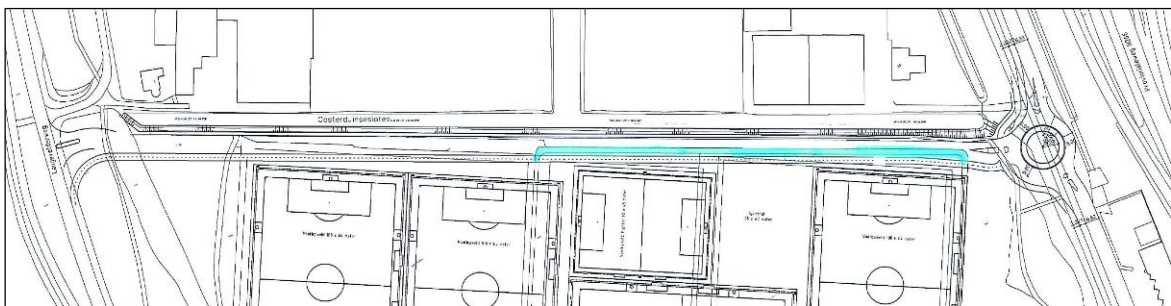
Het plangebied is sinds het verkennend onderzoek (Adviesbureau Mertens, 2016) niet wezenlijk gewijzigd. Voor een omschrijving van het gebied wordt dan ook verwezen naar dit onderzoek.

1.3 De plannen

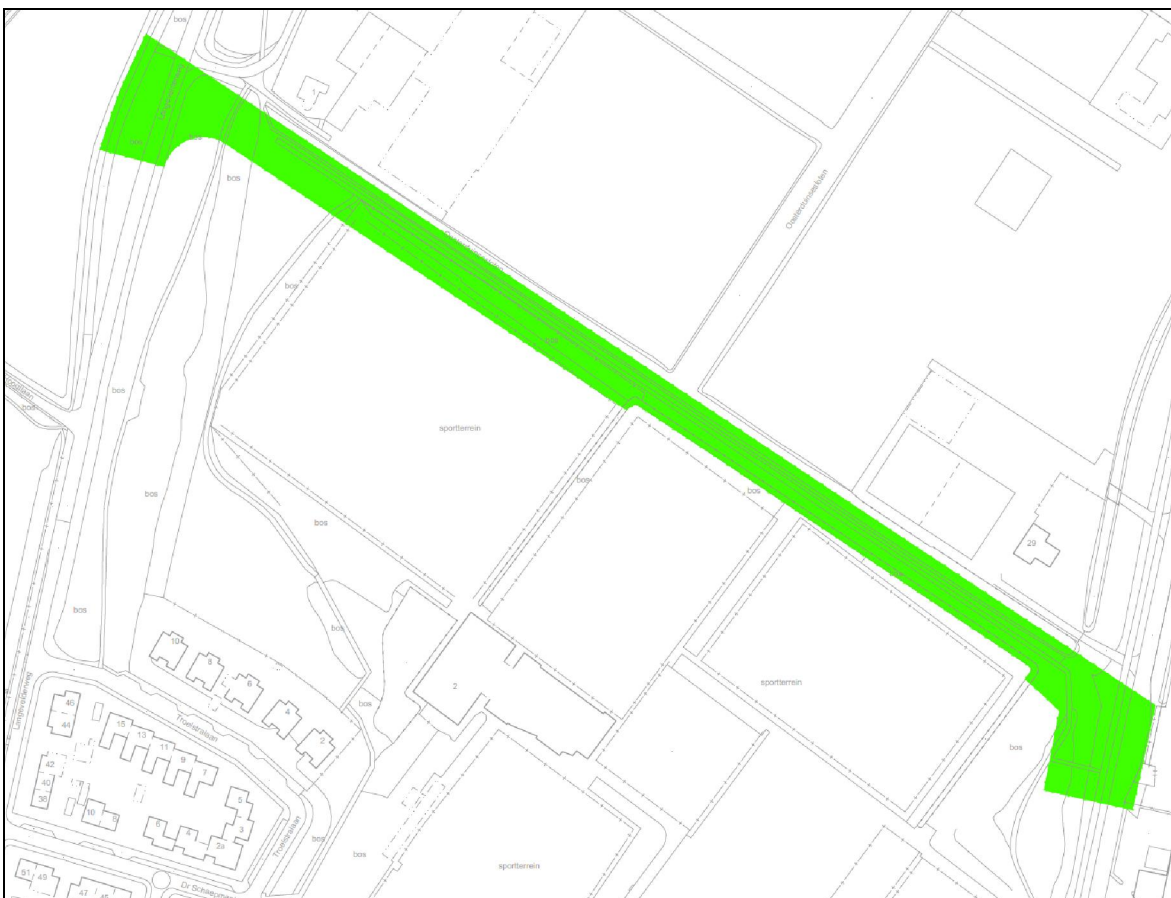
De plannen zijn sinds het verkennend onderzoek (Adviesbureau Mertens, 2016) niet wezenlijk gewijzigd. Wel zijn de plannen nader uitgewerkt. Voor een impressie van de nieuwste plannen wordt verwezen naar figuur 2 t/m 4.

Figuur 2. Plansituatie van de noordelijke rondweg te Noordwijkerhout.

Figuur 3. Te dempen watergangen in verband met de aanleg van de noordelijke rondweg.

Figuur 4. Te rooien bomen / struweel in verband met de aanleg van de noordelijke rondweg.

1.4 Vraagstellingen van het onderzoek

Voor het in beeld brengen van de beschermde en bedreigde soorten zijn de volgende groepen onderzocht:

- planten (grote keverorchis¹ en vogelmelk¹),
- vleermuizen (foerageer- en vlieggebied)
- vermeldenswaardige vogels (ransuil, sperwer en kerkuil)
- amfibieën (rugstreeppad),

Dit betreffen de soort(groep)en die in potentie aanwezig kunnen zijn. Gelet op de opdracht genoemd in de inleiding van dit hoofdstuk worden de volgende vraagstellingen onderzocht:

1. Welke beschermde en bedreigde soorten komen voor op of in directe nabijheid van het onderzoeksgebied van de noordelijke rondweg te Noordwijkerhout?
2. Wat is de verspreiding en het terreingebruik van de beschermde en bedreigde soorten op of direct nabij het onderzoeksgebied van de noordelijke rondweg te Noordwijkerhout?

1.5 Opbouw van dit rapport

Na een korte uitleg over de soortbescherming (hoofdstuk 2) en de ecologie van de te inventariseren soort(groep)en wordt in hoofdstuk 4 de werkwijze van het onderzoek weergegeven. In hoofdstuk 5 wordt de aanwezigheid en de verspreiding weergegeven. In hoofdstuk 6 worden conclusies gegeven en worden aanbevelingen gedaan. In bijlage 1 wordt een overzicht gegeven van de gehanteerde begrippen.

Aangezien onderhavig rapport een voortzetting is op het onderzoek uit 2016 (Adviesbureau Mertens, 2016), kunnen beide rapporten niet los van elkaar worden gelezen.

---

¹ Niet meer beschermd onder de Wet natuurbescherming (zie hoofdstuk 2).

2 BESCHERMDE PLANTEN- EN DIERSOORTEN

2.1 Wet natuurbescherming

Per 1 januari 2017 is de Wet natuurbescherming van kracht geworden. Deze wet integreert de Flora- en faunawet, Boswet en Natuurbeschermingswet 1998 tot één wet. Deze wet implementeert tevens de Vogel- en Habitatrichtlijn en andere verdragen in het nationaal natuurbeschermingsrecht. Het bevoegd gezag is Gedeputeerde Staten van de Provincie(s) waar een project wordt gerealiseerd. Gedeputeerde Staten kunnen deze bevoegdheid ook overdragen conform lid 7 van deze wet. De nieuwe Wet natuurbescherming sluit aan bij de internationale kaders zoals de Vogel- en Habitatrichtlijn. De soortbescherming richt zich dan ook primair op de bescherming van plant- en diersoorten die genoemd zijn in deze richtlijnen.

Daarnaast is een deel van de soorten van de Rode Lijst (zie paragraaf 2.3) beschermd via de Nieuwe Wet natuurbescherming. Tevens geldt voor alle soorten de algemene zorgplicht, zoals deze ook al gold onder de Flora- en faunawet.

Indien een plan resulteert in negatieve beïnvloeding van een soort of soorten kan ontheffing worden verleend conform artikel 3.3 van de Wet natuurbescherming voor soorten van artikel 3.1 en 3.2 (Vogelrichtlijnsoorten). Ontheffing kan worden verleend conform artikel 3.8 van de Wet natuurbescherming voor soorten van artikel 3.4 en 3.6 (Habitatrichtlijnsoorten). De criteria voor ontheffingsverlening voor deze soorten zijn identiek aan die van de Flora- en faunawet omdat de ontheffingsgronden van de Vogel- en Habitatrichtlijn gelijk zijn gebleven. Het nationaal recht staat het niet toe om hiervan af te wijken. Provincies kunnen voor de nationaal beschermde soorten een algemene vrijstelling verlenen. In de provincie Zuid-Holland wordt voor een aantal soorten vrijstelling verleend in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden. Het betreft onder andere aardmuis, bastaardkikker, bosmuis, bruine kikker, dwergmuis, dwergspitsmuis, egel, gewone bosspitsmuis, gewone pad, haas, huisspitsmuis, kleine watersalamander, konijn, meerkikker, ree, rosse woelmuis, veldmuis, vos en woelrat.

2.2 Rode lijst

De Rode lijst met bedreigde soorten is eind 2004 gepubliceerd in de Staatscourant en voor een deel in 2009 herzien. Aan de op deze lijst genoemde soorten komt bescherming toe voor zover zij vallen onder het beschermingsregime van de Wet natuurbescherming.

Tussen de Wet natuurbescherming en de Rode lijsten bestaat geen formele relatie. Alleen op basis van "gunstige staat van instandhouding" kunnen bij beschermde Rode lijstsoorten "zwaardere" randvoorwaarden gelden ten aanzien van mitigerende en compenserende maatregelen dan voor algemene soorten. Zo zal het bij zeer algemeen aanwezige soorten die gering afnemen in aantal (Rode lijstsoort met het criterium gevoelig) relatief eenvoudig zijn om aan te tonen dat de "gunstige staat van instandhouding" niet in het geding komt. Voor soorten met een beperkt verspreidingsbeeld en die afnemen in aantal (soorten van de Rode lijst met het criterium bedreigd of ernstig bedreigd) is een uitgebreide effectenstudie wenselijk. Voor deze soorten geldt namelijk de zorgplicht. Deze zorgplicht houdt in dat iedereen voldoende zorg in acht moet nemen voor alle in het wild levende dieren, inclusief hun leefomgeving en voor alle planten en hun groeiplaats. Dit artikel is derhalve ook gericht op de aanwezigheid van doden en verwonden van algemene soorten. Op deze manier wordt nader invulling gegeven aan de bescherming van soorten die in aantal en/of verspreiding afnemen.

3 ECOLOGIE

3.1 Planten

In zeer veel verschillende milieus, ofwel ecotopen, komen planten voor. Een klein deel van deze planten is wettelijk beschermd via de Wet natuurbescherming. Dit betreft over het algemeen zeldzame of bedreigde soorten die niet alleen in Nederland maar ook op Europees niveau worden bedreigd.

3.2 Vleermuizen

Vleermuizen zijn vliegende zoogdieren die zich voeden met insecten. Per nacht wordt een grote hoeveelheid voedsel gegeten. Vleermuizen zijn aangewezen op een grote diversiteit aan ecotypen, die een groot en constant voedselaanbod opleveren. Daarnaast zijn vleermuizen afhankelijk van landschapselementen. Aan de hand van landschapselementen (bomenlanen, huizenrijen, houtwallen e.d.) kunnen vleermuizen zich oriënteren door middel van het uitzenden van geluiden. Open landbouwgebieden zijn daarom bijvoorbeeld onaantrekkelijk voor vleermuizen.

Vleermuizen verblijven overdag, gedurende het zomerseizoen, in kleine ruimten als spouwmuren of gaten in bomen. Afhankelijk van de soort, bewonen vleermuizen bomen of gebouwen. Alleen de grootvleermuis maakt gebruik van zowel bomen als gebouwen. Vooral vrouwtjes zitten veel bij elkaar, in een kolonie. Hier worden de jongen in groot gebracht.

Als de schemering valt vliegen de vleermuizen uit en gaan via vaste routen, de vliegrouden, naar de foerageerplaatsen. Soms liggen foerageerplaatsen en kolonies wel meer dan 10 km uit elkaar. Op de foerageerplaatsen wordt gedurende de gehele nacht gefoerageerd. Bij het aanbreken van de dag vliegen de vleermuizen via de vliegrouden weer terug naar de kolonie.

Tegen de herfst breekt het parseizoen aan. De jongen worden in het daarop volgende voorjaar geboren. De vleermuizen leven in de herfst nagenoeg niet meer in kolonies, maar solitair. Voor de paring worden paarplaatsen gebruikt die vaak afwijken van de kolonieplaatsen. Vaak worden in de herfst ook andere soorten en aantallen vleermuizen aangetroffen. Een voorbeeld hiervan is de ruige dwergvleermuis. Daarnaast worden in de herfst vaak andere foerageerplaatsen gebruikt, de vleermuizen zijn immers niet meer gebonden aan de kolonieplaats.

Kort na het parseizoen tot enkele maanden later, als de winter aanbreekt, trekken de vleermuizen naar ruimten met een stabiel microklimaat als (ijs)kelders, grotten, bunkers of dikke bomen om daar door middel van de winterslaap de winter door te brengen. Vleermuizen gebruiken in de winter dus eveneens verblijfplaatsen, wanneer zij hun winterslaap houden. Slechts zeer sporadisch komen de winterverblijfplaatsen overeen met de zomerverblijfplaatsen.

Doordat vleermuizen voor hun oriëntatie gebruik maken van echolocatie zijn vleermuizen gevoelig voor ingrepen in het landschap. Oriëntatie vindt plaats aan de hand van opgaande elementen als bijvoorbeeld bomenlanen en houtwallen. Verlies daarvan resulteert in verminderde oriëntatiemogelijkheden. Oriëntatie is noodzakelijk om van kolonieplaats naar foerageergebied te vliegen en om voedsel te vinden. Bij de afweziging van de effecten van ruimtelijke ingrepen in natuur en landschap spelen derhalve opgaande elementen een belangrijke rol. Vleermuizen worden meer en meer betrokken bij de besluitvorming rond ingrepen in het landelijk en stedelijk gebied. Dit is ook zeer noodzakelijk: de meeste soorten zijn bedreigd of ernstig bedreigd en alle soorten zijn nationaal en internationaal wettelijk beschermd via de Flora- en faunawet en de Habitatrichtlijn.

3.3 Broedvogels

Vogels komen doorgaans overal in Nederland voor waar enige beschutting is en waar mogelijkheden zijn om te nestelen. Er zijn vogels die ieder jaar een nest bouwen om daarin te broeden. Er zijn daarnaast vogels die jaarrond een zelfde nest gebruiken om in te slapen en te broeden (bijvoorbeeld uilen) en er zijn vogels die jaarlijks terugkeren naar hun nestplaats om het nest opnieuw te gebruiken om daarin te broeden (zoals veel soorten roofvogels). De provincie ziet toe op de bescherming van nesten die jaarrond of jaarlijks worden gebruikt; deze zijn ook buiten het broedseizoen beschermd. Sinds de zomer van 2009 heeft het bevoegd gezag inzake de Flora- en faunawet een lijst met jaarrond beschermde vogels gepubliceerd (LNV-DLG, 2009a). In deze lijst worden de specifieke vogelsoorten die jaarrond een zelfde nest gebruiken en soorten die jaarlijks terugkeren naar hun nestplaats om het nest opnieuw te gebruiken weergegeven. De verblijfplaatsen van deze vogels zoals van ransuil en boomvalk zijn ook buiten het broedseizoen beschermd via de Flora- en faunawet (LNV-DLG, 2009b), met ingang van de Wet natuurbescherming is de bescherming overgenomen door de provincie.

3.4 Amfibieën

In potentie kan in en in de omgeving in de omgeving van de noordelijke rondweg te Noordwijkerhout de rugstreepad aanwezig zijn als gevolg van de aanwezigheid van wateren.

De rugstreepad is een amfibieënsoort die in Nederland leeft aan de rand van zijn verspreidingsgebied. De rugstreepad komt vooral voor in midden- en West-Europa. Met name komt de soort voor in Spanje, Portugal, Frankrijk, België, Duitsland. De verspreiding van de rugstreepad geeft al aan dat de rugstreepad een soort is van warme en droge gebieden. Het is daarnaast een typische pionierssoort van open gebieden. In deze gebieden heeft de rugstreepad een voorkeur voor los en zanderig bodemsubstraat. Ondanks dat de rugstreepad in Nederland aan de rand van zijn verspreidingsgebied zit, komt hij relatief veel voor in Nederland. Gebieden waar de rugstreepadden talrijk voor kunnen komen zijn de meeste zandgronden, opgehoogde dijken, terreinen of bewerkte terreinen alwaar hij zich gedraagt als cultuurvolger. Hoewel de rugstreepad in Nederland een algemene verschijning is, is dit niet het geval bij onze buurlanden doordat daar minder geschikte ecotopen zijn voor deze pad dan in Nederland. Het vermoeden bestaat zelfs dat de soort daar in aantal afneemt.

4 METHODE

4.1 Omvang onderzoek

De flora- en fauna inventarisatie heeft plaatsgevonden in 2016 en 2017. Ten behoeve van de inventarisatie hebben 8 veldbezoeken plaatsgevonden op 22 september, 13 oktober 2016, 24 maart, 18 april, 25 mei, 14, 19, 29 juni en 4 oktober 2017 met een totale onderzoeksomvang van ongeveer 52 uur². In onderstaande paragrafen wordt per soortgroep de inventarisatiemethode weergegeven. In tabel 1 wordt een overzicht gegeven van de methode per soortgroep, de inventarisatieduur en de bezoekdata.

Tabel 1. De methode, de duur, het aantal bezoeken en de data ter inventarisatie van beschermde en bedreigde soorten inventarisatiegebied De noordelijke rondweg te Noordwijkerhout.

Soortgroep	Methode	Bezoek			Data (2016/2017)
		Duur (uur)	Aantal (N)	Totale duur (uur)	
Planten (vermeldenswaardige soorten)					
	- Afzoeken potentiële groeiplaatsen*	4	1	4	14 juni 2017
Vleermuizen (foerageer- en vlieggebied)					
	- Detectoronderzoek voorherfst**	5	2	10	22 sept., 13 okt. '16, 4-10-'17
	- Detectoronderzoek voorzomer**	5	2	10	14 en 29 juni 2017
Broedvogels (vermeldenswaardige soorten)					
	- Territoriumkartering broedvogels**	2	4	8	24 maart, 19 april Alle bezoeken in 2017
Amfibieën (rugstreeppad)					
	- Oppervlaktewater bemonstering*	2	2	4	25 mei en 19 juni 2017
	- Afzoeken wateren*	2	2	4	14 en 29 juni 2017
	- Koorzang*	2	2	4	14 en 29 juni 2017
Geheel totaal:				48	

* Gecombineerd

4.2 Planten

Op 13 juni 2017 is het plangebied van de noordelijke rondweg te Noordwijkerhout afgezocht op groeiplaatsen van grote keverorchis en vogelmelk. Hiertoe zijn alle relevante potentiële groeiplaatsen afgezocht.

4.3 Vleermuizen

Vleermuizen zijn geïnventariseerd door middel van batdetector-onderzoek (Petterson D-240). Met de batdetector worden de, voor mensen onhoorbare, ultrasone geluiden van vleermuizen omgezet naar de voor het menselijk oor hoorbare geluiden. Soorten kunnen door de geluiden (frequentie, ritme en klank) en zichtbeelden worden onderscheiden. Door interpretatie hiervan kan tevens het gedrag afgeleid worden en kunnen onder andere foerageerplaatsen, vliegroutes en verblijfplaatsen worden opgespoord.

² In combinatie met de Noordelijke rondweg (exclusief 4 oktober 2017).

De onderzoeksronden op 20 mei, 18, 2 juli 2017 waren gericht op de inventarisatie van kolonies, vliegroutes en foerageerplaatsen. Op 23 aug, 8 en 20 september 2016, 20 april en 4 oktober 2017 werd geïnventariseerd naar de aanwezigheid van balts-, paar- en foerageerplaatsen. De onderzoeksrunde van 20 april 2017 was gericht op balts- en paarplaatsen van de grootoorvleermuis. De methode voor het inventariseren van vleermuizen voldoet aan bij het Inventarisatie Protocol van het Netwerk Groene Bureaus (Netwerk Groene Bureaus, 2013) en de kennisdocumenten van watervleermuis, rosse vleermuis, grootoorvleermuis, gewone dwergvleermuis en ruige dwergvleermuis (Bij 12, 2017a-e).

4.4 Broedvogels

Broedvogels zijn gedurende vier inventarisatiemomenten geïnventariseerd (18 maart, 20 april, 20 mei, 18 juni 2017). Alle bezoeken werden uitgevoerd in de avond- of ochtendschemering. Het is van belang om rond de schemering waarnemingen te doen, omdat vogels dan het meest actief zijn. Vogels die daarentegen 's nachts actief zijn (zoals de rans- en steenuil) zijn geïnventariseerd tijdens het vleermuisonderzoek. Ten behoeve van deze uilen werden daarnaast geluiden afgespeeld om het roepen te stimuleren. De waarnemingen van soorten met vaste rust- en verblijfplaatsen, zeldzame, bedreigde en Rode-lijst soorten zijn in het veld direct op kaart gezet. De gegevens van deze kaarten zijn op kantoor verwerkt tot soortkaarten. Na het broedseizoen zijn alle waarnemingen van de soortkaarten binnen de grenzen van één territorium geclusterd. Alleen soorten die duidelijk meerdere keren territoriaal zijn waargenomen binnen een bepaalde periode worden beschouwd als "broedgeval". Na die periode kunnen het bijvoorbeeld ook "zwervende" of reeds "vliegvlugge" jongen van elders zijn. Nesten en nog niet vliegvlugge jongen zijn tevens beschouwd als broedgeval.

4.5 Amfibieën

De inventarisatie van amfibieën vond plaats met behulp van een viertal methoden die werden toegepast gedurende verschillende bezoeken, namelijk:

1. Het zoeken naar kikkerdril en paddensnoeren (20 april, 18 juni).
2. Het vissen met een schepnet om larven en adulten te vangen (18 maart, 20 april, 18 juni).
3. Het 's nachts afzoeken van wateren met een sterke lamp (20 mei, 18, 2 juli 2017).
4. Het luisteren naar de koorzang van rugstreeppad. De roepactiviteit werd gestimuleerd door middel van het afspelen van koorgeluiden van een geluidsdrager (18, 30 juni 2017).

De methode voor het inventariseren van amfibieën sluit aan bij de beschreven methode door Lenders e.a. (1993), Diepenbeek & Delft (2006) en het kennisdocument van rugstreeppad (Bij 12, 2017f).

5 RESULTATEN

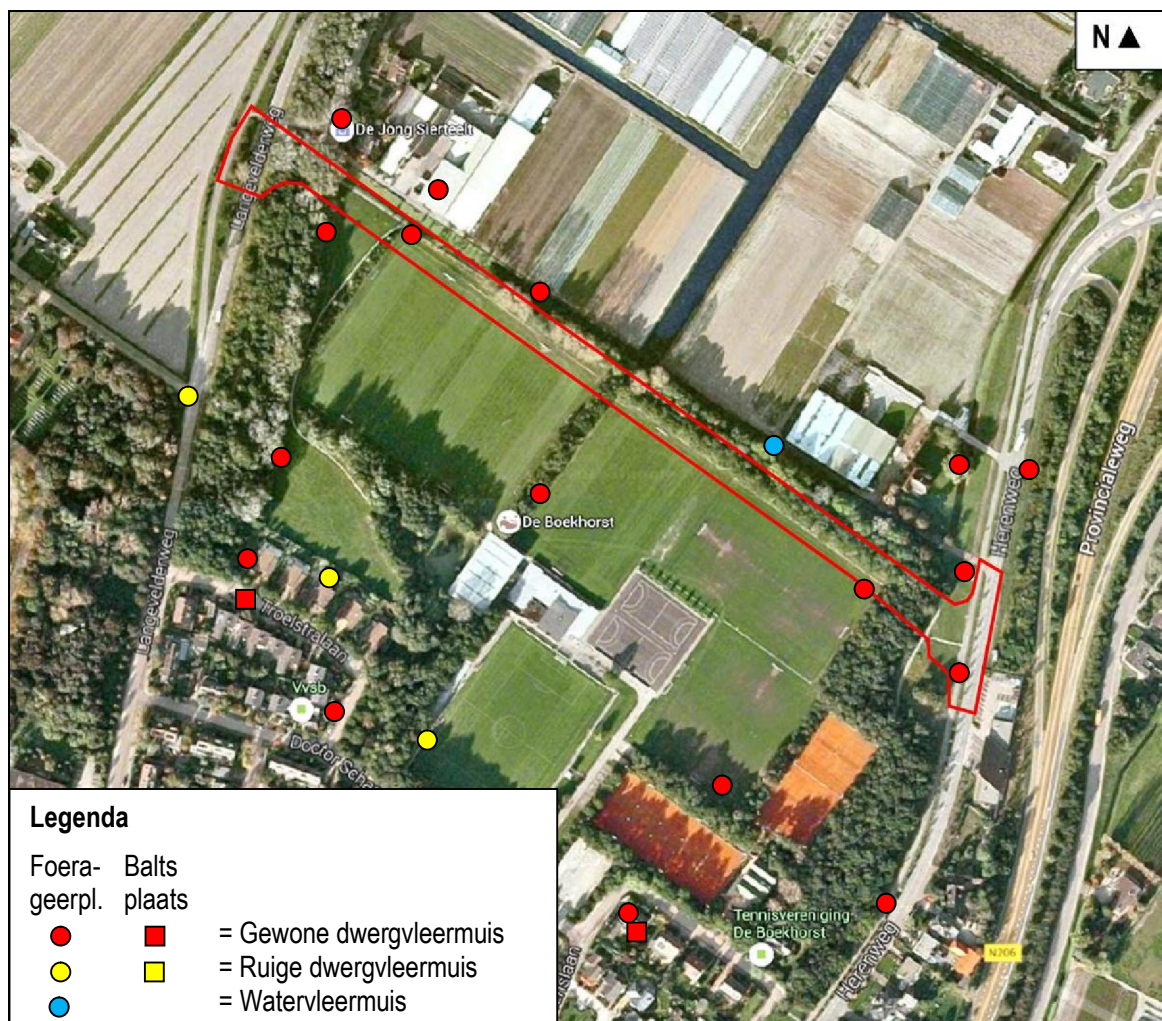
5.1 Planten

Gedurende onderhavig veldonderzoek zijn grote keverorchis en vogelmelk niet aangetroffen in of direct rond het gebied van de noordelijke rondweg te Noordwijkerhout. Deze soorten zijn overigens niet meer beschermd onder de Wet natuurbescherming.

5.2 Vleermuizen

Voorherfst 2016 en oktober 2017

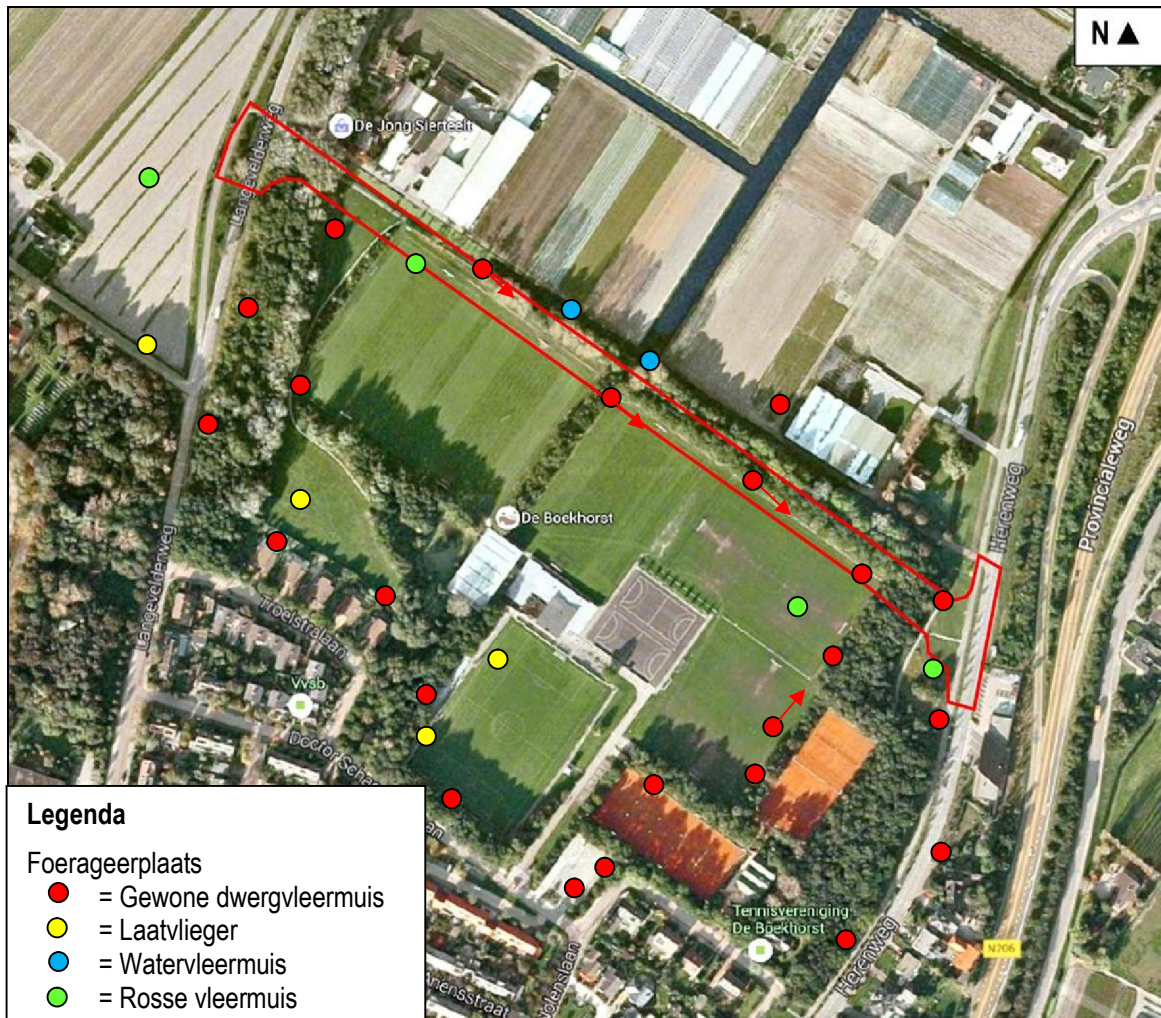
In de voorherfst werden drie soorten vleermuizen waargenomen (watervleermuis, gewone dwergvleermuis en ruige dwergvleermuis). Deze soorten werden alle drie foeragerend aangetroffen. Van gewone dwergvleermuis en ruige dwergvleermuis werden daarnaast baltsplaatsen aangetroffen. Bij een baltsplaats vliegt een vleermuis rond en zendt ondertussen sociale geluiden uit. Paarplaatsen en andere verblijfplaatsen van vleermuizen zijn niet vastgesteld.

Figuur 3. Waarnemingen van vleermuizen in de voorherfst in en rond het De noordelijke rondweg te Noordwijkerhout.

Voorzomer

In de voorzomer werden vier soorten vleermuizen foeragerend aangetroffen. Het betreft de gewone dwergvleermuis, de laatvlieger en de watervleermuis. Hoog overvliegend is rosse vleermuis waargenomen. Langs de noordelijke en oostelijke houtwallen werden langsvliegende gewone dwergvleermuizen waargenomen. In figuur 4 worden de waarnemingen weergegeven.

Figuur 4. Waarnemingen van vleermuizen in de voorzomer in en rond het De noordelijke rondweg te Noordwijkerhout.

5.3 Broedvogels

De vogelsoorten ransuil, sperwerk en kerkuil zijn niet aangetroffen. Tevens zijn geen andere vogelsoorten met vaste rust- en verblijfplaatsen vastgesteld in het plangebied van de noordelijke rondweg te Noordwijkerhout. Hoog overvliegend is wel gierzwaluw aangetroffen, maar deze soort is niet direct gerelateerd aan het plangebied.

5.4 Amfibieën

Gedurende onderhavig veldonderzoek zijn bruine kikker, kleine watersalamander en gewone pad vastgesteld. Deze soorten zijn algemeen aanwezig en niet bedreigd. De rugstreeppad is niet aangetroffen.

6 CONCLUSIES

Er zijn plannen voor de realisatie en het gebruik van de noordelijke rondweg te Noordwijkerhout. Dit tracé is mogelijk van belang voor noemenswaardige planten (grote keverorchis en vogelmelk), amfibieën (rugstreeppad), vleermuizen (foerageer- en vlieggebied) en vermeldenswaardige vogels (waaronder de vogels met vaste rust- en verblijfplaatsen; ransuil, sperwer en kerkuil). Op grond hiervan is een gerichte veldinventarisatie uitgevoerd.

Vleermuizen (laatvlieger, gewone en ruige dwergvleermuis, rosse vleermuis) komen foeragerend en vliegend voor. Gedurende en na realisatie van de plannen kunnen deze soorten er blijven vliegen en foerageren. Verblijfplaatsen en vliegroutes zijn niet vastgesteld. Voor overige soort(groep)en is het gebied verder volledig ongeschikt. Op grond van bovenstaande inventarisatie komt naar voren dat het terrein van de noordelijke rondweg te Noordwijkerhout niet van essentiële betekenis is voor beschermde soorten van de Wet natuurbescherming.

Op grond van de bovenstaande analyse worden effecten op beschermde planten- en diersoorten uitgesloten; de plannen van de noordelijke rondweg te Noordwijkerhout zijn niet in strijd met het gestelde binnen de Wet Natuurbescherming.

GERAADPLEEGDE LITERATUUR

Adviesbureau Mertens, 2016. Verkennend veldonderzoek Flora- en faunawet sportcomplex de Boekhorst te Noordwijkerhout. Wageningen, 1-18.

Bij 12, 2017. Kennisdocument gewone dwergvleermuis, Utrecht.

Bij 12, 2017. Kennisdocument ruige dwergvleermuis, Utrecht.

Bij 12, 2017. Kennisdocument watervleermuis, Utrecht.

Bij 12, 2017. Kennisdocument rosse vleermuis, Utrecht.

Bij 12, 2017. Kennisdocument grootoorvleermuis, Utrecht.

Bij 12, 2017. Kennisdocument Rugstreepad, Utrecht.

Bij 12, 2017. Kennisdocument Buizerd, Utrecht.

Diepenbeek, A., van, 1999. Veldgids diersporen. Drukkerij Thieme, Nijmegen.

Diepenbeek, A., van, Delf, J. van, 2006. Het waarnemen van amfibieën en reptielen. Stichting RAVON, Nijmegen.

Dijk, A.J. van, 1996. Broedvogels inventariseren in proefvlakken, Handleiding broedvogel Monitoring Project, SOVON, Beek-Upbergen.

EEG, 1979. Richtlijn 79/43/EEG inzake het behoud van de Vogelstand. Publicatieblad Europese Gemeenschap, nummer L. 103.

EEG, 1992. Richtlijn 92/43/EEG inzake de instandhouding van wilde flora en fauna. Publicatieblad van de Europese Gemeenschap, nummer L. 206/7.

Lenders, H.J.R., Marijnissen, C.C.H., Felix, R.P.W.H., 1993. Waarnemen en herkennen van amfibieën en reptielen in het veld. Stichting RAVON, Nijmegen.

Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, 2004. Rode lijsten diverse soortgroepen.

Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, 2009. Rode lijsten diverse soortgroepen.

Ministerie van Economische Zaken, 2016. Wet van 16 december 2015, houdende regels ter bescherming van de natuur (Wet natuurbescherming). Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden 34 (2016), 1-84.

Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Voedselkwaliteit, Dienst Regelingen, 2009a. Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingreep. Ministerie van LNV (Dienst Regelingen), Den Haag.

Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Voedselkwaliteit, Dienst Regelingen, 2009b. Uitleg aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijke ingrepen Flora- en faunawet. Ministerie van LNV (Dienst Regelingen), Den Haag.

Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Informatie, Dienst Regelingen, 2014. Soortenstandaard poelkikker, Den Haag.

Netwerk Groene Bureaus, 2013. Vleermuisinventarisatie-protocol; Introductie, toelichting en tabel. Odijk.

Schaminee, J. e.a., 1995-1999: De vegetatie van Nederland, deel I-V; Opulus Press, Leiden.

Stumpel, T., Strijbosch, H., 2006. Veldgids amfibieën en reptielen. Utrecht, 1-314.

VZZ, 2004. Voorlichtingsfolder eekhoorns. Arnhem.

Werf, S. Van der, 1991: Bosgemeenschappen; Pudoc, Wageningen.

BIJLAGE 1. BEGRIPPEN

Baltsplaats	Plaats waar een vleermuis al roepend rondvliegt in de herfst en die doorgaans wordt verdedigd tegen andere mannetjes.
Foerageergebied	Een gebied waar een vleermuis of een groep van vleermuizen foerageert. Dat gebied wordt regelmatig bezocht door vleermuizen om in te foerageren en dat doorgaans meerdere foerageerplaatsen kent die langere tijd worden gebruikt.
Foerageerplaats	Plek (jachtplek) waar wordt gejaagd door vleermuizen. De plek kan in de directe omgeving van de kolonieplaats liggen maar ook kilometers verderop.
Kolonie	Groep vleermuizen (kleine groep mannetjes of meestal grotere groep vrouwtjes, soms gemengd (soorten, geslacht)) die in het voorjaar tot de herfst bijeen blijven. De groep kan zich vestigen in gebouwen (in spouwmuren of onder daklijsten e.d.) of bomen (spechtengaten, scheuren). Een groep vrouwelijke vleermuizen wordt ook wel aangeduid als een kraamkolonie. In zo'n groep worden jongen geboren en grootgebracht. Een kolonie maakt vaak gebruik van meerdere verblijfplaatsen die soms gelijktijdig worden gebruikt.
Migratieroute	Een vaste route van zomerverblijfplaats naar winterverblijfplaats en visa versa (zie ook vliegroute) of een route in een andere tijd; bijvoorbeeld tussen foerageerplaatsen.
Paarplaats	Territorium van territoriale mannetjes. Voor de ruige dwergvleermuis en de rosse vleermuis is dit doorgaans te vinden in boomholten. Voor de laatvlieger en de dwergvleermuis is dit te vinden in gebouwen. Voor de watervleermuis is dit te vinden in bomen en later, tegen de winter, zijn ze te vinden in overwinteringverblijven. Het mannetje vormt een harem met meerdere vrouwtjes. De paartijd valt in de herfst (uitgezonderd de grootoorvleermuis waarbij het in april valt (vroeg voorjaar). De hier geschetste situatie van de paring wordt in dit rapport omschreven als "herfst situatie".
Verblijfplaats	Een object (huis, boom, bunker, grot, kast en dergelijke) waarin een of meerdere vleermuizen verblijven (overdag of 's winters permanent).
Vliegroute	Route die door vleermuizen elke avond wordt gebruikt om van de kolonieplaats naar foerageergebied te vliegen en visa versa (zie ook migratieroute). Vrouwtjes met jongen keren soms midden in de nacht terug om de jongen te zogen en gebruiken dan de route. Vliegroutes liggen over het algemeen langs lijnvormige (landschaps)elementen als bomenlanen, huizenrijen e.d. De functies zijn beschutting bij winderig en koud weer, oriëntatie in verband met de echolotatie-geluiden en het vinden van voedsel.
Vorbijvliegend	Vleermuizen die voorbijvliegen, niet via een vaste route. Het betreft meestal zwervers of trekkers.
Zwermen	Direct na het uitvliegen, naar vooral voor het invliegen bij een kolonie zwermt een deel van de kolonie rond de kolonieplaats. Zwermgedrag is derhalve een indicatie voor een eventuele kolonieplaats.
Winterverblijfplaats	Een verblijfplaats waar in de winter een of meerdere vleermuizen in winterslaap (hibernation) gaan. Deze ruimte is doorgaans donker, heeft een hoge luchtvochtigheid en temperatuurwisselingen zijn nihil.

Zomerverblijfplaats Een verblijfplaats die gebruikt wordt door vleermuizen die niet in winterslaap zijn waarvan niet aangetoond is dat het een kraamverblijfplaats dan wel een paarverblijfplaats is. In sommige gevallen vormen bijvoorbeeld mannetjes kleine groepjes.

BIJLAGE 2. ONDERZOEKS OMSTANDIGHEDEN

Datum	Tijd (uur)	Duur (uur)	Temperatuur (°C)	Neerslag (mm)	Wind bft)
22 september 2016	20.00-02.00	7	19	Geen	2
13 oktober 2016	20.00-02.00	7	12	Geen	4
24 maart 2016	07.00-12.00	5	12	Geen	3
19 april 2017	07.00-12.00	5	9	Geen	3
25 mei 2017	07.00-13.00	6	20	Geen	2
14 juni 2017	18.00-01.00	6	21	Geen	2
19 juni 2017	06.00-12.00	6	29	Geen	2
29 juni 2017	02.00-08.00	6	19	Geen	2
4 oktober 2017	18.00-22.00	4	14	Geen*	2

* Overdag korte tijd (mot)regen

Postbus 367
6700 AJ Wageningen
Tel: 0317-428694
Fax: 0317-450601